

نویسنده: سید جلال الدین محمدیان

اما نقطه عطف کارنامه هنری احمدعلی راغب ساخت سرود «شهید مطهر» است که با استقبال ویژه حضرت امام (ره) نیز مواجه شد و ایشان گروه تولید این سرود را به حضور پذیرفتند: «بلافاصله بعد از ترور شهید مطهری، به سفارش مجید حدادعادل، مدیر وقت موسیقی رادیو، سرودی برای این اتفاق غم انگیز ساختیم که شعرش را مرحوم سبزواری سرود و آقای گلریز نیز آن را سرود. (ای مجاهد شهید مطهر...»

که بسیار مشهور هم شد و حضرت امام (ره) نیز ما را به حضور پذیرفتند و از تداوم ساخت چنین سرودهایی حمایت کردند. در واقع این سرود سوگی بود که برخاسته از موسیقی آیینی ما بود. در ساخت این سرود از سبک موسیقایی صفی الدین ارموی بهره گرفته که موسیقی درویشی و خانقاهی دوره صفویه بود.»

■ مذهب در موسیقی

احمدعلی راغب که از پیشگامان پیوند موسیقی ملی با نغمات آیینی است در این باره می گوید: «باید بگویم به لحاظ علمی هر موسیقی که به صورت داستانی روایت شود و با مؤلفه‌های فرهنگ سنتی ما که یا در قالب لالایی‌ها از مادران به فرزندان منتقل می‌شده و یا در قالب نوحه نسل به نسل بر جای مانده، نزدیک باشد؛ آن موسیقی انسان ایرانی را جذب خود می‌کند. متأسفانه برخورد با موسیقی مذهبی در ایران از دوره رضاشاه آغاز شد که دگرگونی عجیبی در فرهنگ ایران به وجود آوردند و بهتر است بگویم که کاملاً برنامه‌ریزی شده هم بود و اساتیدی از انگلیس و بریتانیا آمدند تا به ما موسیقی یاد بدهند و به این ترتیب مفاهیم مذهبی و دینی از ادبیات موسیقی سنتی ما رفته رفته زوده شد به این بهانه که توضیحاتی دادند و سؤالاتی از هر یک از ما پرسیده شد. آنجا استقبال کردند و حتی گفتند که یکی از اعضای خانواده شان را مسئول مستقیم حمایت و ترویج این کار قرار می‌دهند که این اتفاق هم افتاد. اما باز هم به کارهای سطحی و نمایشی اکتفا شد و عملیات ترویجی جدی صورت نگرفت...»

■ اولین گام در موسیقی انقلاب

علی‌رغم تلاش های ارزنده در زمینه ثبت و ترویج موسیقی نوای ایران، نام احمدعلی راغب، بیشتر به واسطه ساخت سرودهای ماندگار انقلابی نظیر «بانگ آزادی»، «این پیروزی جسته باد»، «امریکا امریکا»، «شهید مطهری»... وو... شناخته شده است: «شروع رسمی کارهای انقلابی من با سرود «بانگ آزادی» آغاز شد که با صدای آقای گلریز و شعر مرحوم سبزواری بود و اولین باری بود که با گروه کر صدا و سیما کار می‌کردیم. البته پیش از آن هم یک سرود تولید کردم که «سرود معلم» نام داشت و در ثنای مرحوم شریعتی بود. بدون اینکه اسمی از ایشان برده شود اما از سرود بانگ آزادی بسیار استقبال شد و پس از پیام نوروزی امام (ره) در فروردین ۱۳۵۸ از رادیو و تلویزیون پخش شد. پس از این موفقیت، رفته رفته کارهایی را که از پیش از پیروزی انقلاب، خصوصاً بعد از ۱۷ شهریور ۱۳۵۷ به شکل مخفیانه و اصطلاحاً زیرزمینی تولید و با گروه‌های سرود تمرین کرده بودیم، یکی یکی در استودیوهای رادیو ضبط آرکسترا ل کردیم. سرودهایی مثل «بابا خون داد»، «خوش آمدی امام»، «خبرمقدم» و...»

وزین کمتر می‌شنویم. این درحالی است که ما پاپ فاخر ایرانی هم داریم و اگر بهره درستی از آن ببریم، دیگر کسی جرأت نخواهد داشت به آن ایرادی وارد کند.»

احمد علی راغب وضعیت بازار موسیقی در ایران را منوط به عوامل مختلف می‌داند: «با توجه به ذائقه‌ای که در جامعه و خصوصاً نسل جوان ما شکل گرفته، گونه خاصی از موسیقی که بعضاً استانداردهای اولیه را هم ندارد، برگشت مالی مناسبی پیدا کرده و شرکت‌های موسیقی هم که عمدتاً به دنبال سودآوری هستند، به حمایت از تولید چنین موسیقی‌هایی سوق پیدا کرده‌اند. خود من در دوره‌ای که عضو شورای شعر و موسیقی ارشاد بودم، کم کم متوجه شدم که تغییراتی در کار من در حال شکل گیری است و دارم به سمت موسیقی بازاری و بیراهه حرکت می‌کنم و همین امر موجب شد از این شورا استعفا

به موسیقی نوای گرایش پیدا کنند و آن را گسترش داده و به روز کنند و الا این موسیقی سرنوشتی جز قرار گرفتن در موزه‌ها نخواهد داشت. موسیقی نوای را ابتدا باید ویرایش و بعد ویرایش کرد تا قابل قبول و علمی باشد و آن گاه وارد بازار شود البته آنچه که امروز به عنوان موسیقی نوای از برخی از دوستان می‌شنویم، اصلاً موسیقی نوای هم نیست!ا»

■ جایگاه شجریان در نگاه راغب

احمدعلی راغب درباره جایگاه استاد شجریان در موسیقی ایران هم گفتنی‌هایی دارد: «اما منزلت آقای شجریان را ندانستیم. صدایی به زیبایی صدای شجریان در میان ردیف‌خوانان موسیقی ما وجود ندارد. من کارهای این هنرمند را بسیار دوست دارم و در این ۴۰ سال هنوز کسی مانند او ظهور نکرده است. من دوبار قبل از انقلاب با آقای شجریان به امریکا سفر کرده‌ام که هر

با توجه به ذائقه‌ای که در جامعه و خصوصاً نسل جوان ما شکل گرفته، گونه خاصی از موسیقی که بعضاً استانداردهای اولیه را هم ندارد، برگشت مالی مناسبی پیدا کرده و شرکت‌های موسیقی هم که عمدتاً به دنبال سودآوری هستند، به حمایت از تولید چنین موسیقی‌هایی سوق پیدا کرده‌اند

بدهم چرا که دوست نداشتم بعدها با خطی درشت در تاریخ ما بنویسمند احمد علی راغب یکی از حامیان موسیقی کوچه بازاری است. البته ما مدام می‌گفتیم موسیقی باید حرف مردم باشد و مخاطب عام داشته باشد، اما این با تولید هر کار موسیقی مذهبی بسیار محزون است. این او در پاسخ به این سؤال که آیا در این سال‌ها موسیقی سنتی یا مذهبی ما هم به سمت بازاری شدن رفته است، نظر متفاوتی دارد: «موسیقی مذهبی بازاری نشده و سال‌های بسیاری است که در مراسم عزویه و نوحه‌خوانی و ایام عاشورا را توسط روستاییان در مشاغل و مناسک روزمره‌شان از این نوع موسیقی حراست می‌شود. چون سنت خودش را دارد، حتی یک سری سازه‌ها مانند «گُرنا» در سال‌های اخیر، بیش از پیش معرفی شده و رشد خوبی هم پیدا کرد یا ساز دیگری با نام «پَته» که تنها ساز اصیل و بومی مازندران است، اقبال پیدا کرده است. اینها را فرهنگ‌های مناطق مختلف ایران عجین است و به‌راحتی نمی‌توان آنها را از بین برد. البته من کتمان نمی‌کنم که برخی نوحه‌خوانان ما که در کار خودشان نیز آموزش یافته‌ن‌سینند و بیشتر دنبال بازارگرایی هستند، بیراهه رفته و برخی الحان سبک و عامیانه را وارد این وادی کرده‌اند. که خب بحث من نیست و منتولیان خودش را دارد که باید روی کار اینها نظارت کنند»

■ علت مخالفت رוחانیون با موسیقی

راغب که پس از پیروزی انقلاب، سال‌های بسیاری را در کسوت سیاستگذار موسیقی در رسانه نیز حضور داشت، درباره ممنوعیت‌هایی که پیش روی موسیقی پس از انقلاب قرار گرفت، می‌گوید: «اگر در ابتدا روحانیون و اقاشار مذهبی با موسیقی ما مخالفت می‌کردند به این دلیل بود که واقعاً جریان کلی موسیقی قبل از پیروزی انقلاب در مسیر درستش قرار نداشت. البته ما به مرور سعی کردیم با تولیداتی که در بحث وحساسیت‌زدایی که می‌کنیم، جریان را تا حد زیادی عادی کنیم. دلمان می‌خواست در عین اینکه گونه‌های مختلف موسیقی در کشور فعالیت می‌کند، جریان کلی موسیقی از نظر ریتم، قالب و محتوا پالایش شود. این کار را توانستیم انجام بدهیم اما متأسفانه در سال‌های مبانی، در جریان سیاستگذاری موسیقی، انشعاب‌هایی ایجاد شد و مسیرهای دیگری طی شد. این امر موجب شده موسیقی به انحراف کشیده شود و بازم تأکید می‌کنم همچنان خودمان را پیدا نکرده‌ایم و نسل جوان موسیقی پاپ ما هنوز هم نمی‌داند چه نوع موسیقی باید بسازد و برداشت و موسیقی پاپ درست و

و حتی جامعه مخاطب که مورد هدف و نشانه مدیران هنری است مطرح شود. امیدوارم صحبت‌هایی که در دایره بخش پژوهشی جشنواره موسیقی فجر مطرح می‌شود این موضوع‌ها در فضای بیرونی مانند دانشگاه‌ها، هنرستان‌ها، مؤسسات و دیگر مراکز ذیربط دستمایه انتخاب قرار بگیرد و به‌عنوان یک پژوهش جدی و بنیادی روی آنها کار علمی شود. ناگفته نماند این وظیفه سازمان‌ها و نهادهای مختلف است تا این پژوهش‌ها نه فقط گرته‌برداری بلکه استقبال محتوایی کاربردی کنند و در فضاهای دیگر از معلومات و تجربیات استادان و کارشناسان بهره ببرند. پیشنهاد بنده برای سال‌های بعد رقابتی برگزار کردن بخش پژوهش است، چرا که مطلع هستم بسیاری از جوانان تحصیلکرده در سراسر کشور هستند که نیازمند ارائه طرح‌های پژوهشی خود و شرکت در اینگونه میدان‌های عرضه هستند تا به رقابت بنشینند و مورد داوری قرار گیرند. یقیناً با اختصاص بودجه مناسب می‌توان به افق نزدیک‌تری در این مجال دست یافت. یادمان نرود که بخش پژوهش جشنواره موسیقی فجر همواره درنظر داشته که امر مهم نگاه و فعالیت پژوهشی را در بین توده اهالی علاقه‌مند و اهل فن نهادینه کند و سهمی در توسعه

کارها خارج از جشنواره مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرد؟

بخش پژوهشی جشنواره گفت‌وگو محور است و صحبت‌ها درباره انتشار یک کتاب موسیقی یا آثار شنیداری و مکتوب و چنین موضوعاتی نبوده و نیست و خارج از تصور هم نیست که انجام پذیر نباشد، هدف اصلی این است که موضوعات کلی که امروز جامعه هنری به آن مبتلا شده

نشود، چرا که حوزه فرهنگ و هنر در نوع خود در کشور مظلوم مانده که امیدوارم در آینده این گونه نباشد و براین نظرم بخش پژوهش می‌تواند در کنار دیگر بخش‌های جشنواره با فعالیت‌های موسیقی که طی سال انجام می‌گیرد نمایی خوب ارائه دهد و مورد استقبال قرار بگیرد.

■ مباحث مورد نظر بیشتر حول چه محورهایی خواهد بود؟ آیا خروجی این

■ چهارشنبه ۲۹ بهمن ۱۳۹۹
■ سال بیست و هفتم
■ شماره ۷۵۶۹

موسیقی

۱۵

آنچه در جشنواره می‌بینید و می‌شنوید

گروه دالاهو را تشکیل دادم و در سال‌های ۷۳ و ۷۵ با گروه دالاهو در جشنواره بومد تا امسال... او در ادامه گفت: امسال جشنواره موسیقی فجر نسبت به دوره‌های گذشته متفاوت‌تر برگزار خواهد شد و آنلاین برگزار شدن آن نیاز به تبلیغات و حمایت بیشتری دارد اما بطور کلی امسال به خاطر مسأله کرونا برنامه‌ریزی بسیار خوبی انجام گرفت. قرار است در این اجرا ۶ قطعه اجرا کنم که از مقام‌های موسیقی کردی است.

■ جمعه یک اسفند ساعت ۱۸:۳۰

نواحی گلستان اجرا دارد که به آهنگسازی و تنظیم خودش بوده است با صدای نعمت اصلانی کوتلی. او به «ایران» گفت: «جشنواره موسیقی فجر بصورت آنلاین فضای گسترده‌ای را پوشش می‌دهد اگرچه اجرای زنده حس و حال دیگری داشت و ارتباط با مخاطب انرژی مثبتی به مخاطب می‌دهد اما شرایط این گونه پیش‌بینی شده است.

موسیقی ایرانی بر مبنای این حال و احساس است که بین هنرمند و مخاطبان در سالن برقرار می‌شود و متأسفانه امسال کم سعادت بودیم و به دلیل کرونا نتوانستیم مخاطبی در سالن داشته باشیم. اما انتظار من از این جشنواره فراتر بود و این انتظار وجود داشت تا با امکانات بهتری کارها ضبط شود اما به دلیل زمانبندی کم، آن گونه که باید از کیفیت خوبی برخوردار نیست و برای من رضایتبخش نبود. مهدی پور قرار است در این کنسرت قطعاتی از بیگچه خانی، عارف قزوینی و یک اثر ملی میهنی از مرتضی محجوبی اجرا کند.

قرار گرفته و خود را به نوعی وفق داده‌اند. البته به نسبت تبلیغاتی که انجام گرفته می‌توان امیدوار بود استقبال خوبی صورت خواهد گرفت. به گفته خدای، قطعاتی که قرار است به مخاطبان ارائه شود آثاری از استاد فرامرز پایور است و تنظیماتی که روی کارهای عارف قزوینی انجام داده بودند مانند تصنیف «شب‌های نیشابور» که در آواز ابوعطا بوده و تصنیف «هنگام می» که در آواز دشتی است و قبل تر با صدای استاد شجریان منتشر شده است. درواقع این کنسرت یادبودی از دو هنرمند بزرگ استادان فرامرز پایور و محمدرضا شجریان است.

طریق فراخوان که دانشگاه هنر اعلام کرد به جشنواره وارد شدیم. او در ادامه افزود: اگرچه جشنواره به صورت آنلاین است و چه بهتر بود می‌توانستیم بصورت زنده برای مردم اجرای برنامه داشته باشیم اما باز هم برگزار شدن جشنواره در این شرایط قطعاً اتفاق خوبی خواهد بود. من در این برنامه قرار است سونات تورینا را در سه مومان اجرا کنم.

برگزار شدن جشنواره براین نظر است کسانی که علاقه‌مند و مخاطب موسیقی و برنامه‌های جشنواره هستند قطعاً پیگیر این اجراها خواهند بود حتی اگر در فضای مجازی پخش شود. به نظر من جشنواره موسیقی فجر یک اتفاق بزرگ موسیقی است و اینکه هنرمندان و مردم نتوانستند در شرایط کرونا به دور هم جمع شوند حتی در فضای مجازی و اجرای برنامه داشته باشند می‌تواند اتفاق مهمی باشد. نادری قرار است در این برنامه قسمت ۳ و ۴ سونات شوبرت را اجرا کند.

بود و همچنین قطعاتی از آرتور وونگر که آن هم سونات برای ویلن و ویلنسل است. او به «ایران» گفت: آنلاین بودن جشنواره به دیده شدن جشنواره موسیقی کمک بسیاری خواهد کرد و در فضای گسترده‌تری این اجراها پخش می‌شود و حتی مخاطبان آن می‌تواند از خارج از ایران از برنامه‌های جشنواره استفاده کنند.

جشنواره موسیقی فجر بصورت مجازی پخش می‌شود اما در شرایط حاضر که تقریباً تمامی برنامه‌های هنری و فرهنگی به صورت مجازی پخش می‌شود، اتفاق خوبی خواهد بود و در مقابل فرصت خوبی هم برای مردم خواهد شود. از دیدگاه من جشنواره موسیقی یک اتفاق فرهنگی و هنری است و برگزاری این جشنواره‌ها در فرهنگ‌سازی برنامه‌های فرهنگی و هنری برای مردم بسیار تأثیرگذار است. ملیکا چمن‌آرا قرار است در این برنامه قطعاتی از شومان، آرابسک، اپوس ۱۸ اجرا کند.

■ نیاز به حمایت و تبلیغات بیشتر

هوشنگ امیریان با گروه موسیقی دالاهو از کرمانشاه دیگر شرکت کننده جشنواره موسیقی فجر است. او در این باره به «ایران» گفت: من از سال ۶۷ یعنی چهارمین دوره برگزاری جشنواره موسیقی فجر با گروه مجایی به خوانندگی مرحوم شریفیان در جشنواره شرکت کرده‌ام و بعد از آن از سال‌های ۷۰ تا ۷۲ با گروه «مردان خدا» به سرپرستی سید جلال الدین محمدیان، من سال ۶۹

■ نوایی از موسیقی نوای

علی اصلانی کوتلی از استان گلستان ازسال ۷۶ فعالیت خود را شروع کرده و از سال‌ها قبل در جشنواره موسیقی فجر با گروه‌های مختلف اجرا داشته اما گروه اصلانی کوتل به سرپرستی خود او سه سال است تشکیل شده است و در جشنواره‌های مختلف مثل نوای شرکت کرده است. او در سی و ششمین جشنواره موسیقی فجر قطعانی از موسیقی

■ ارائه امکانات بهتر برای اجرای آنلاین

سبحان مهدی‌پور با گروه موسیقی اقبال آذر دومین تجربه حضور در جشنواره موسیقی فجر را دارد. به گفته او این گروه سال ۸۸ تأسیس شد و نام و یاد زنده یاداستاد اقبال آذر بوده و سعی شده با همان سبک و سیاق اجرای موسیقی داشته باشند و امسال هم همین برنامه را خواهند داشت. او در این باره به «ایران» گفت: برگزاری جشنواره موسیقی فجر بصورت آنلاین هیچ‌گاه لطف حضور تماشاچی و در سالن را نخواهد داشت چرا که حضور مخاطب یک انرژی مضاف به نوازنده و خواننده می‌دهد و

■ حامی‌های نیشابور به یاد شجریان

شاه‌خانی سرپرست گروه موسیقی «چکاد» برای نخستین بار با این گروه در جشنواره شرکت می‌کند اما قبل تر با گروه‌های دانشجویی تجربه حضور در جشنواره را داشته است. او درباره این دوره از جشنواره موسیقی فجر به «ایران» گفت: اگرچه پخش اجرای موسیقی مجازی مخاطب کمتری خواهد داشت اما در یک سالی که گذشت و رعایت دستورالعمل‌های بهداشتی به خاطر شیوع کرونا موجب شد تمامی اجراهای هنری در فضای مجازی انجام بگیرد و می‌توان گفت این موضوع تقریباً مورد پذیرش همه

■ فرصتی برای ارائه توانمندی نسل جوان

عطا رستگار از دانشگاه هنر، جشنواره موسیقی فجرا فرصت ارزشمندی برای ارائه توانمندی نسل جوان می‌داند و در گفت‌وگو با «ایران» گفت: اولین بار است که در جشنواره موسیقی فجر تهران شرکت می‌کنم و اجرای برنامه دارم البته قبل‌تر در جشنواره ملی موسیقی جوان و جشنواره‌های استانی شرکت کرده‌ام و از

■ نگاه علمی و دانشگاهی به جشنواره

سارا نادری از دانشگاه آزاد قبل تر با ارکسترهای چون سمفونی تهران، ارک آرک و... تجربه حضور در جشنواره را داشته است. این بار به عنوان نوازنده سولو شرکت می‌کند. او در گفت‌وگو با «ایران» گفت: بسیار خوشحالم مسئولان برگزاری جشنواره موسیقی فجر این دوره نگاه علمی و دانشگاهی داشته‌اند و به هنرجویان موسیقی فرصتی دادند تا بتوانند اجرای‌های خود را بصورت تک نوازی روی صحنه ببریم. او در ادامه درباره آنلاین

■ اجرا در فضای گسترده‌تر

گلریز زربخش و خواهرش ژالیز زربخش نوازنده‌های ویلن و ویلنسل با گروه «آنسامیل نبوک» تجربه شرکت در جشنواره موسیقی فجر را داشته‌اند و این بار به دعوت ستاد جشنواره شرکت داشته‌اند. قطعاتی که قرار است به اجرا درآید از موریس راول آهنگساز فرانسوی خواهد شد و در این نظر است اگرچه

■ فرهنگ سازی برای مردم

ملیکا چمن‌آرا از طریق فراخوان که هنرستان دختران اعلام کرده بود برای نخستین بار در جشنواره موسیقی فجر شرکت می‌کند. او در این باره به «ایران» گفت: بسیار خوشحالم برای اولین در تالار رودکی اجرای برنامه دارم و مسئولان برگزاری جشنواره که این فرصت را برای جوانان و هنرجویان موسیقی فراهم کردند تشکر می‌کنم. البته از سال‌ها قبل برنامه‌های هنری جشنواره را دنبال می‌کردم و حتی با کمک مسئولان هنرستان در کنسرت‌های جشنواره شرکت داشته‌ام. او بر این نظر است اگرچه